

OPUSTENÉ DIEVČATKO

ROXANNE VELETZOSOVÁ

OPUSTENÉ
DIEVČATKO

OPUSTENÉ DIEVČATKO

ROXANNE VELETZOSOVÁ

Original title: Roxanne Veletzos: THE GIRL THEY LEFT BEHIND
Copyright © 2018 by Roxanne Veletzos
Published by arrangement with Atria Books, a Division of Simon & Schusters, Inc.
Cover design by Albert Tang
Cover photography © Gregory Costanzo/Getty Images;
© Classicstock/Alamy Stock Photo

Translation © Sofia Skokanová, 2018
Slovak edition © Fortuna Libri, Bratislava 2018

Odborná spolupráca: Mgr. Miroslav Adamčiak, M.A.
Všetky fotografie sú použité s láskavým súhlasom autorky.

Vydalo vydavateľstvo Fortuna Libri.

www.fortunalibri.sk

Zodpovedná redaktorka Anna Kališková

Prvé vydanie

Táto kniha je fikcia. Mená, postavy, miesta a udalosti sú buď výtvorom autorkinej fantázie, alebo sú použité fiktívne, a preto akákoľvek podobnosť so skutočnými živými alebo mŕtvymi osobami, obchodnými spoločnosťami, udalosťami či miestami je úplne náhodná.

Všetky práva vyhradené.

Nijaká časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovať, ukladať do informačných systémov ani rozširovať akýmkoľvek spôsobom, či už elektronicky, mechanicky, fotografickou reprodukciou, alebo inými prostriedkami, bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ISBN 978-80-8142-828-9

Venujem svojim starým rodičom.

Podľa skutočných udalostí

Podľa Komisie Elieho Wiesela od októbra 1940 do konca druhej svetovej vojny v Rumunsku a na územiach, ktoré mu v tom čase prislúchali, zmasakrovali najmenej 380 000 Židov. Jedna z najznámejších udalostí bol pogrom v Bukurešti, pri ktorom v januári 1941 tisícky Židov vytiahli na ulicu, mučili a zavraždili.

Prvá část

ANTON A DESPINA

1

Bukurešť
Január 1941

DIEVČATKO SEDÍ SAMO V NEPRENIKNUTEĽNEJ TEMNOTE. Chveje sa od zimy, a tak sa schúli do kľbka a tvár si zaborí do goliera vlneného svetra. Na schodoch pred budovou sa snaží rozpamätať sa na to, čo presne mama povedala. Spomenula, ako dlho bude preč? Rodičov naposledy zahliadlo ešte za vidna, ako zabáčajú za roh. Mama sa so zvesenými plecami triasla v tenkých šatách, otec sa po zamrznutom chodníku vliekol zopár krokov za ňou. Keď sa dievča dľaňami dotkne studeného betónu pod svojím telom, prepadne ho chlad. Zimný vetrisko sa mu zahryzne do tela, neľútostne sa mu zarezáva do bosých nôh, a tak si praje, aby malo deku či palčiaky, alebo aspoň čiapočku, ktorú kdesi stratilo. No aj tak bude radšej sedieť tu v krutej zime ako v tmavom stuchnutom vestibule. Keď z jedného bytu zacíti varenú kapustu, v žalúdku mu od hladu zaškrka, hoci doma sa jej ani nedotklo, nech mama akokoľvek prosíkala.

Malá si pritiahne k hrudi kolená a hľadá na trojposchodovú budovu a široké oblé balkóny, ktoré sa týčia nad ňou. Je si istá, že túto budovu nikdy predtým nevidela. Nebola ani na tejto prázdnej tlmene osvetlenej ulici. Jediná pouličná lampa vrhá lúč svetla na špinavý sneh. Nikde ani nohy. Akoby niekto v tomto kedysi živom meste vypol svetlo a zakázal ľuďom prechádzky, pozdravy či smiech.

Rodičia tu budú o chvíľu, pomyslí si a pohľadom opäť premeria celú ulicu. Pokúša sa spomenúť si, čo presne mama povedala. Vybavuje si jej mäkký hlas, ktorý vravel, aby sa nebála a že keď bude statočné dievčatko, nič sa jej nestane. Aj tak však vie, že o takomto čase by nemala byť vonku. Predtým počula, ako sa rodičia rozprávajú o zákaže vychádzania, o tom, ako v meste hliadkujú členovia Železnej gardy a zatýkajú každého, kto prejde po ulici po západe slnka. Kohosi zastrelili rovno pred domom, len aby to videli všetci susedia. Počula rodičov vraviť aj o iných veciach, o veciach, ktoré sa nemala dozvedieť. Šeptom sa zhovárali za stenou detskej izby dlho po tom, čo šla spať. Hovorili tlmene a slová sa nedali rozoznať, no zúfalstvo v ich hlasoch bolo také zreteľné, že sa roztriasla, hoci ležala vo vyhriatej posteli.

Odrazu začuje v diaľke ruch – výkriky a škrekot, ktoré sa miešajú s dupotom čižiem a so zatváraním okien. Dialo sa to už niekoľko posledných nocí, ibaže tentoraz zvuky sprevádza zvláštny zápach, niečo ako spálené uhlie, ale odporne sladkasté. Skrúti jej žalúdok. Začína jej byť nevoľno, preto si tvár prikryje svetlom, aby trochu utlmila smrad, a usiluje sa myslieť na domov, na posteľ s ružovou saténovou prikrývkou a na svetlo vkrádajúce sa do dverí medzi dvoma izbami.

Oči jej zalejú slzy a už proti nim nevládze bojovať. Hanbí sa, lebo vie, že nedokázala byť statočná, hoci mame slúbila, že sa bude snažiť zo všetkých síl. *Budem dobrá, mama. Budem trpezlivá*, povedala, no teraz sa jej zdá, akoby tie slová vyriekla v minulom živote.

Spod ruky sa vyderú vzlyky, pretnú ticho a ozývajú sa vo dvoroch a v uličkách. Vie, že by mala byť ticho, ale čosi sa v nej uvoľnilo a už to v sebe nedokáže udržať. Plače, kým má dosť slz, kým trhané vzdychy nesplynú s vetrom a kým nepominú. Lahne si na betón, zvinie sa do kľbka a už sa nebráni pádu do bezodnej priepasti snov.

Odrazu ju objímu silné ruky a zodvihnú ju. Strhne sa zo spánku a zbadá tvár neznámej ženy – striebřisté vlasy má stiahnuté v drdole, niekoľko prameňov jej lemuje okrúhle vráskavé líca. Keď si ju žena privinie na prsia, zahalí ju jemný pach potu a škrobu. Drží ju tak silno, že sa nedokáže vyslobodiť, hoci sa zaháňa rukami aj nohami. V zovretí je však niečo nežné, niečo upokojujúce, a malá je príliš premrznutá, unavená a vysilená, a tak si hlavu položí na ženinu hrud' a rozplače sa. Žena otvorí vchodové dvere a preniesie ju do vestibulu. Malá sa chce spýtať na rodičov, či sa hneď vrátia, ale keď otvorí ústa, spomedzi pier jej vyjde len dlhé ostré kvílenie.

„Pssst,“ zašepká jej žena do ucha. „Som pri tebe. Pssst. Všetko je v poriadku. Neboj sa.“

Pri žiare okoloidúceho auta je ženina tvár bledá a široká ako mesiac, ktorý práve vykukne spoza oblakov, a vlhké oči jej svietia. Akoby vycítili, že sa do nich dievča pozerá, chcú pohľad opätovať, ibaže za okamih je svetlo preč a oči sa opäť vytratia do ničoty. Zostanú len ruky, mäkké, zato však pevné, a pach, ktorý ju zaplavuje ako vlny.

„Také zlatíčko.“ Má pocit, že žena si vo vracajúcej sa temnote mrmle sama pre seba. „Také maličké zlatíčko.“ Tľoskne. „Aká škoda!“

Už dvadsať rokov pracuje v tomto bloku ako domovníčka. Za dlhých dvadsať rokov tu spoznala všetky rodiny a takmer by odprisahala, že toto dievčatko nepatrí ani do jednej z nich. Nie, určite bude z inej časti mesta. Rodičia sú tu možno na návšteve a nevšimli si, že vykĺzla von. No kto by nechal dieťa túlať sa po Dáckom bulvári? Kto by nechal trojročné, nanajvýš štvorročné dieťa počas zákazu vychádzania uprostred streľby a mŕtvych tiel lemujúcich ulicu? Neveriacky a znechutene pokrúti hlavou. Nie je práve najmúdrejšia, no vie, čo je slušnosť, a uvedomuje si, že toto sa nerobí.

Chudinka ešte aj v spánku zvierá rúčky tak silno, že žena nedokáže vstať zo schodiska, ktoré vedie z vestibulu na prvé poschodie, a tak ju kolíše v náručí. Keď ju chce zodvihnúť, malá stuhne, zvíja sa a vrtí, preto ju žena len tíši, svojím zoslabnutým telom sa nad ňou skláňa a modlí sa. Modlitbu opakuje zas a znova aj po niekoľkých hodinách, keď sa jej konečne podarilo dieťa preniesť do prízemnej izby, kde cez maličké sklo, ktoré je pozostatkom okna, začína prenikať neisté svetlo zimného úsvitu.

Dievčatko sa zobudí a posadí sa na úzkej posteli. Zrak mu nesústredene pobehuje po maličkom priestore, preletí po starom bielizníku s olupujúcim sa lakom, po kuchyni, ktorú iba napoly vidno za ošúchaným závesom, po hrdzavej kachľovej peci v rohu, v ktorej niekoľko šľahajúcich plameňov poskakuje ako obrovské mory. Pritiahne si prikrývku a rýchlo prelezie

do vzdialeného rohu postele, na tvári však už nemá strach, je tam iba zmätok.

„Kde je mama?“ opýta sa po krátkom tichu. Hlas má tichý, sotva počuteľný. „Príde o chvíľu?“

Žena si hľadí na premrznuté ruky, sleduje, ako sa navzájom šúchajú, a má pocit, ani čoby neboli jej. V peci blikajú a odskakujú žeravé uhlíky a až vtedy, keď sa zmenia na popol, zdvihne zrak.

„Nie, zlatko,“ povie jednoducho. „Nepríde.“

2

ANTON GOZA A DESPINA GOZOVÁ boli v širšom rodinnom kruhu a medzi priateľmi preslávení dochvíľnosťou. Na schôdzky či návštevy nemeškali ani minútu napriek nepravidelnosti električiek, glazúre mrznúceho dažďa na chodníkoch a alarmujúcemu stavu mesta v posledných týždňoch. Despina si zakladala na presnosti, akoby to bola jej hlavná povahová črta. Dokonale ovládala spoločenskú etiketu, vždy chodila načas a bola ako zo škatuľky – od klobúka podľa najnovších parížskych trendov až po lodičky z hadej kože, ktoré ladili s kabelkou a s opaskom zvýrazňujúcim jej štíhly pás. Aj keď svoje štyri staršie sestry prevyšovala aspoň o hlavu, bola stelesnením ženskosti, obrazom decentnej pestovanej krásy, ktorú vyvažovala elegantná a pevná postava. *Má tvár gréckej bohyně*, vravievali obdivne, hoci možno s trochou závidi, mamine priateľky pri pohľade na jej porcelánovú pokožku, vystupujúce líčne kosti a zvlnené hnedé vlasy, ktoré zvýrazňovali hebkosť pliec.

Keď v to ráno otvorila oči a pozrela sa na kyvadlové hodiny na stene v spálni, s hrôzou si uvedomila, že zaspala. Napriek tomu ešte chvíľu zotrvala s hlavou na vankúši a počúvala, ako sa svet za oknom pomaly prebúdzal, ani čoby začínala vrieť voda. Každý deň ju vítal ruch dopravy na bulvári Aurela Vlaicu, kroky chodcov a tlmené pozdravy. V známych veciach nachádzala pokoj. Manžel odfukoval vedľa nej, lúč slnka dopadal k nohám viktoriánskej postele, hodvábné prikrývky farby bielej kávy sa okolo nej trblietali ako jemná piesková pláž. Ibaže v to ráno pohoda netrvala dlho. Pri pomyslení na to, čo ju dnes čaká, jej žalúdok urobil takmer zúrivé salto. *Pustiť sa do toho teraz je čisté šíalenstvo*, pomyslela si. *Čisté šíalenstvo, veď vojna nám je v päťách.*

V hĺbke duše však vedela, že správny čas nenastane nikdy, že správny čas zrejme prišiel aj odišiel už dávno. Vedela, že napriek šťastiu a závideniahodnému životu nikdy nebude mať to, čo by chcela najviac na svete. Zdalo sa, že Boh sa jej obrátil chrbtom, lebo napriek úpenlivým prosbám a tichému vyjednávaniu je ešte vždy bezdetná. V srdci stále živila úlomky nádeje, hoci by dala čokoľvek, aby ich odtiaľ mohla vyhnať. Konečne by bolo ticho. Našla by pokoj, stabilitu a mier po dlhej vojne. *Prestaň si to želať*, karhala sa zas a znova, ale srdce ju nepočúvalo.

Nakoniec sa aspoň za to prestala modliť. Popravde, mala to urobiť už pred rokmi, keď sa ukázalo, že v jej maternici dieťa neprežije, keď záchvaty beznádeje a nenávisti k sebe boli také časté, že ju sestry začali navštevovať iba všetky spolu, prechádzali okolo nej po špičkách a snažili sa ju rozptýliť nezmyselnými klebetami. Jedno neuvážené slovo či jedna nepremyslená veta stačili, aby sa opäť dostala do